

Tanári Útmutató

A szimuláció célja

- A hallgatók megértsék, hogyan működik a nemzetközi tárgyalás, érdekegyeztetés és kompromisszumképzés.
- Felismerjék a nemzetközi jog korlátait az új technológiai jelenségek (űrbányászat, magáncégek, militarizáció) kapcsán.
- Gyakorolják a tárgyalási, érvelési és diplomáciai készségeket.

Résztvevők

6 csoport (3–4 fő/csoport):

- Egyesült Államok US
- Oroszország RU
- Kína CN
- Európai Unió EU
- India IN
- Brazília BR

(ha kevesebb a résztvevő, az EU és Brazília vagy Kína és India összevonható)

Időbeosztás (90 perc)

Tevékenység

Bevezetés: ismertesd a témát és a COPUOS szerepét.

Csoportos előkészítés: az államok megvitatják a titkos céljaikat.

Plenáris ülés megnyitása.

Nyílt vita: az államok bemutatják álláspontjukat, javaslataikat.

Moderátori instrukció

Röviden foglald össze a világűrjog főbb forrásait, majd oszd ki a hallgatói csomagokat.

Kérd, hogy dolgozzanak ki 2–3 módosítási javaslatot a határozati tervezethez.

Jelölj ki egy elnököt vagy moderátort (lehet tanár is).

Biztasd őket, hogy hivatkozzanak nemzetközi jogi elvekre. Figyelj, hogy mindenki szóhoz jusson.

Moderátori kérdések a vitához

- Hogyan értelmezhető a „világűr közös öröksége” elv a 21. században?
- Jogos-e, hogy a magáncégek gazdasági haszonra tegyenek szert az égitestekből?
- Hogyan lehet összeegyeztetni a szuverenitást a globális szabályozással?
- Mi minősül fegyveres célú űrtevékenységnek?
- Milyen felelősségi szabályokat lehetne bevezetni az űrbányászatra?

Értékelési szempontok

Kategória	Leírás
Jogi érvelés	Használták-e a hallgatók a nemzetközi jogi forrásokat (Outer Space Treaty, Moon Agreement stb.)?
Tárgyalási stratégia	Képesek voltak-e szövetséget kialakítani, kompromisszumot elérni?
Kommunikáció	Világos, strukturált, diplomatikus megszólalások.
Kreativitás	Újszerű, de reálisan megvalósítható javaslatok.
Reflexió	Felismerték-e a dilemmákat a nemzetközi jog alkalmazhatóságával kapcsolatban?

Záróbeszélgetésre javasolt kérdések

1. A jelenlegi nemzetközi jog elégséges-e az új űrtevékenységek szabályozásához?
2. Mi a különbség a „militarization” és a „weaponization” között?
3. Hogyan lehetne az űrszemétre vonatkozó szabályokat kötelezővé tenni?
4. Kinek az érdekeit szolgálja az „űr közös öröksége” elv – és kinek nem?

Tanári útmutató a Model UN – COPUOS szimuláció levezetéséhez

A szimuláció célja

Ez a gyakorlat nem egyszerű szerepjáték, hanem komplex tanulási szituáció, ahol a hallgatók:

- megtapasztalják a nemzetközi jog gyakorlati alkalmazását,
- fejlesztik az érvelési, tárgyalási és kompromisszumkészségeiket,
- és megértik a világűrjog politikai dimenzióit (hatalmi érdekek, jogi korlátok, etikai dilemmák).

A szimuláció sikere azon múlik, hogy a tanár moderátorként és facilitátorként működik – nem előadóként.

Időkeret és javasolt felépítés (90 perc)

Idő	Fázis	Tanári feladat
0–10 perc	Bevezetés és ráhangolás	Mutassa be röviden a COPUOS szerepét, a vita témáját, és ismertesse a Model UN működését. Ossa ki a hallgatói csomagokat.
10–25 perc	Felkészülés csoportokban	Segítse a csapatokat abban, hogy megértsék az országuk pozícióját és titkos célját. Tegyen fel segítő kérdéseket.
25–30 perc	Ülés megnyitása	Jelöljön ki egy elnököt (vagy maradjon ő maga), és indítsa el a szimulációt a hivatalos formátumban.
30–60 perc	Vita és módosítások	Tartsa fenn a vitát, irányítsa a megszólalásokat, jegyezze a módosító javaslatokat. Szükség esetén tereljen vissza a témára.
60–80 perc	Szavazás és végső határozat	Olvassa fel a módosításokat, bonyolítsa le a szavazást (kézfeltartással vagy roll call szerint).
80–90 perc	Reflexió és értékelés	Kérje meg a csapatokat, hogy fedjék fel a titkos céljaikat. Vezessen le közös megbeszélést a tanulságokról.

A tanár szerepe a vita során

A tanár egyszerre moderátor, játékmester és mentor.

A szerepe nem az, hogy kijavítsa a hibás jogi állításokat, hanem hogy teret biztosítson a gondolkodásnak és a tanulási folyamatnak.

A tanár három „kalapja”:

1. Moderátor:

- irányítja a vitát, megadja a szót, figyeli az időkeretet,
- ügyel arra, hogy minden ország szóhoz jusson,
- szükség esetén emlékeztet a diplomatikusan hangnemen.

2. Facilitátor:

- kérdésekkel segíti a hallgatókat a mélyebb gondolkodásban:
pl. „*Ez összhangban van a non-appropriation elvvel?*”
- ösztönzi a szövetségek kialakulását, de nem irányítja őket.

3. Megfigyelő / értékelő:

- jegyzeteli a hallgatók érvelési technikáit,
- figyeli, ki mennyire követi az ország álláspontját,
- az óra végén reflektál a folyamatra, nem csak az eredményre.

A szimuláció levezetésének gyakorlati menete

1. Bevezetés (0–10 perc)

- Röviden ismertesse:
 - mi a COPUOS szerepe az ENSZ rendszerében,
 - mi a vita témája (ürbányászat, erőforrások, fenntarthatóság),
 - és hogyan működik a Model UN-formátum.
- Ossa ki a **hallgatói csomagot**, és hívja fel a figyelmet a **titkos célokra** (ne mutassák meg másnak!).

Tipp: Hasznos, ha kivetíti a napirendet és az időbeosztást, így a hallgatók követni tudják a folyamatot.

2. Csoportmunka (10–25 perc)

- A hallgatók felosztása államok szerint.
- Feladat: röviden kidolgozni, mit támogatnak, mit ellenkeznek, milyen módosítást akarnak bevenni.
- A tanár körbejár, és segítő kérdésekkel irányít:
 - „*Mit gondol az országotok az ürbányászatról?*”
 - „*Melyik pontot módosítanátok, és hogyan?*”

Tipp: Figyeljen arra, hogy minden csoport értse a saját „titkos célját”, mert ettől lesz izgalmas a vita.

3. Plenáris ülés (25–60 perc)

a) Nyitóbeszéd (max. 2 perc / ország)

- Minden állam röviden ismerteti a hivatalos álláspontját.
- A tanár (mint elnök) időkeretet tart, jelez, ha letelik.

b) Vita és módosítások

- A tanár engedélyezi a felszólalásokat, sorrendet tart.
- Ha elakad a vita, kérdésekkel segíthet:
 - „*Ez hogyan hatna a magánszektor szerepére?*”
 - „*Összeegyeztethető ez a Moon Agreement elveivel?*”

- A módosításokat (amendments) a tanár felolvassa, és a bizottság szavaz róla.

Lehet egyszerű kézfeltartásos vagy országokénti szavazás.

Tipp: Engedje, hogy a vita *organikusan* fejlődjön - a beavatkozás csak akkor kell, ha egy csoport túlságosan dominál, vagy ha a beszélgetés elterelődik.

4. Szavazás és lezárás (60–80 perc)

- A tanár ismerteti az összes javaslatot és a szavazás módját.
- Összegzi az elfogadott pontokat → így alakul ki a „végső határozat”.
- Röviden visszajelzést adhat arról, hogyan alakultak a szövetségek, mely érdekek kerültek előtérbe.

5. Reflexió és értékelés (80–90 perc)

A szimuláció igazi tanulási értéke a **megbeszélésben** van.

Kérje meg a hallgatókat, hogy:

- fedjék fel a **titkos céljaikat**,
- meséljék el, milyen stratégiát alkalmaztak,
- és értékeljék, mennyire volt reális a folyamat az ENSZ működéséhez képest.

Lehetséges reflektív kérdések:

1. Milyen érdekek ütköztek a vita során?
2. Volt-e valódi kompromisszum, vagy inkább „szavazatgyűjtés”?
3. Milyen joghézagokat láttatok az úrbányászat területén?
4. Ha új egyezményt alkotnátok, mi lenne az első cikkelye?

Tipp: A reflektálás során érdemes **összekötni a szimulációt az előadás anyagával**, hogy a diákok lássák a tanulási ívet (pl. OST → gyakorlatban mit jelent).

Gyakori problémák és megoldások

Probléma	Megoldás
Egy hallgató/csoport túldominálja a vitát	Korlátozd az időkeretet; adj szót másoknak, „körbenyilatkoztatás” módszerrel.
Elterelődik a vita (pl. politikai érvek túlhangsúlyozása)	Finoman tereld vissza: „Ez jogi szempontból hogyan illeszkedik az OST-hez?”
Csendes csoportok passzívak	Kérdezd meg célzottan őket: „India, mi a véleményük erről a ponttól?”
Időcsúszás	Jelölj ki „időfelelőst” vagy használd a táblát a szakaszok követésére.
Vita helyett vita-ellenesség („mindenki egyetért”)	Kérdezz provokatívabban: „Ha mindenki így gondolja, akkor miért nem működik ez a gyakorlatban?”

Tanári nyitóbeszéd és a Model UN – COPUOS ülés menete

Tanári nyitóbeszéd (felolvasható változat)

Tisztelt delegáltak, hölgyeim és uraim!

Üdvözlöm Önöket a **Világűrbizottság (COPUOS)** rendkívüli ülésén.

A mai napon az emberiség egyik legizgalmasabb és legaktuálisabb kérdését vitatjuk meg:

hogyan szabályozzuk az űrerőforrások – például a Hold, aszteroidák és más égitestek bányászatát – békés, fenntartható és jogszerű módon.

Az elmúlt években új korszak kezdődött a világűrben: a „**New Space Age**”, amikor nemcsak államok, hanem magáncégek, startupok és technológiai óriások is megjelentek az űrben. Ez hatalmas lehetőségeket, de ugyanakkor komoly jogi és etikai kérdéseket is hozott:

- Ki jogosult a világűr erőforrásainak hasznosítására?
- Hogyan oszthatók meg az előnyök igazságosan?
- Miként biztosítható, hogy a világűr valóban a „**mankind’s province**”, az egész emberiség közös öröksége maradjon?

A bizottság feladata ma az, hogy közös határozati tervezetet dolgozzon ki az űrbányászat és az erőforrás-hasznosítás alapelveiről.

A delegációk a saját országuk álláspontját képviselik,

és a cél az, hogy diplomáciai tárgyalások, érvelés és kompromisszum révén jussanak el egy közös, elfogadható megoldáshoz.

Emlékeztetem a delegáltakat, hogy az ENSZ-ben a vita **mindig békés, tiszteletteljes és szabályozott keretek között** zajlik.

Kérem, hogy a felszólalások során mindenki maradjon diplomatikus, és érveit nemzetközi jogi, politikai vagy etikai alapon támassza alá.

Mielőtt megnyitnánk a vitát, röviden ismertetem az ülés menetét és a szavazás rendjét.

Az ülés hivatalos menete

A szimuláció a Model UN formátum egyszerűsített változatát követi.

A tanár (moderátor / elnök) irányítja a folyamatot.

1. Ülés megnyitása

- A tanár (mint elnök) hivatalosan kijelenti:

„Ezennel megnyitom a COPUOS rendkívüli ülését az űrerőforrások szabályozásáról.”

- Röviden ismerteti a napirendet.
- Megerősíti, hogy a delegációk megkapták a határozati tervezetet.

2. Jelenléti ív / Roll call

- A tanár felsorolja a kijelölt országokat (pl. USA, Oroszország, Kína, India, Luxemburg stb.).
- Minden delegáció válaszol: „*Jelen*”
Ez jelzi, hogy részt vesz a szavazásban is.

3. Nyitóbeszéd (Opening Statements)

- Minden ország 1–2 perces nyitóbeszédet tart, amelyben:

- bemutatja az ország hivatalos álláspontját a témában,
- megjelöli fő céljait a tárgyaláson,
- esetleg utal azokra a nemzetközi egyezményekre, amelyeket támogat (pl. Outer Space Treaty, Moon Agreement).
- Az elnök (tanár) sorrendben ad szót az országoknak, és figyel az időkeretre.
Javasolt sorrend: ABC szerint vagy véletlenszerűen.

💡 *Tipp:* Az elnök figyelmeztesse a delegáltakat, ha túllépik az időkeretet (pl. „Tisztelt delegált, kérem, fejezze be a gondolatát.”).

4. Formális vita (Formal Debate)

- Az elnök megnyitja a vitát:

„A vita most megnyílik. A delegációk kérhetnek szót a javaslatok megvitatására.”

- A felszólalásokat kézfeltartással kell jelezni.
- Az elnök engedélyezi a szót: „A szót az Egyesült Államok delegációjának adom.”
- Minden felszólalás max. 1,5–2 perc lehet.

A tanár feladata:

- fenntartani a beszédidő arányát,
- engedélyezni rövid viszontválaszokat („Right of reply”), ha szükséges,
- ügyelni, hogy a vita **az érdemi kérdésekre** fókuszáljon (ne politikai csatározásra).

Informális tárgyalás (Lobbying / Unmoderated caucus)

A vita közepén (kb. 15–20 perc után) az elnök javasolhat egy rövid szünetet:

„Most 10 perc informális tárgyalást rendelék el. A delegációk egyeztethetnek, szövetségeket alakíthatnak, és módosító javaslatokat dolgozhatnak ki.”

Ez a legaktívabb szakasz:

- A hallgatók szabadon tárgyalhatnak egymással,
- új szövegrészeket írhatnak,
- közös javaslatokat (amendmenteket) fogalmazhatnak meg.

A tanár ebben a szakaszban **körbejár, figyel, segít** kérdésekkel, de nem irányít.

Módosító javaslatok (Amendments) kezelése

- A delegációk az informális szakasz után leadják az írásos módosító javaslataikat (pl. kis papíron vagy szóban).
- Az elnök ezután a plenáris vitában egyenként felolvassa őket:

„A következő módosító javaslat: a 4. cikkben a ‘közös örökség’ kifejezés helyett ‘közös felelősség’ szerepeljen.”

- A módosításokról rövid vita következik, majd **szavazás**.

Szavazás menete

A szavazás lehet **kézfeltartásos** vagy **névszerinti (roll-call)**, a tanár döntése szerint.

a) Kézfeltartásos szavazás

- Az elnök kijelenti:

„Kérem, aki a módosítás mellett van, emelje fel a kezét.”

„Kérem, aki ellene van.”

„Tartózkodások?”

- A tanár megszámlolja és rögzíti az eredményt.
Az egyszerű többség dönt.

b) Névszerinti szavazás

- Az elnök egyenként szólítja a delegációkat:

„Egyesült Államok?” – „Igen.”

„Kína?” – „Nem.”

„Oroszország?” – „Tartózkodom.”

- A titkár (vagy tanár) jegyzi az eredményt.

Ha minden módosításról szavaztak, következik a **végső határozati javaslat** szavazása ugyanígy.

Az elnök bejelenti az eredményt:

„A határozatot a bizottság elfogadta [vagy elutasította].”